

The Analysis of Legal Limitations on Indemnity Clause: The U.S. Oil and Gas Case Study

Mahmoud Bagheri¹✉ , Mohammadreza Salari²

1. Corresponding Author, Associate Professor, Department of Private and Islamic Law, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: mahbagheri@ut.ac.ir

2. PhD Candidate in Oil and Gas Law, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: mohamadrezasalari@ut.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Manuscript received:

1 July 2022

final revision received:

21 May 2023

accepted:

17 February 2024

published online:

19 February 2024

Keywords:

Anti-indemnity statute,
Indemnity clause,
Liability policy,
Negligence

Abstract

Including an indemnity clause in oil and gas contracts is a common, well-established practice. While the U.S. legal system generally permits indemnity clauses covering negligence, certain states have enacted laws that restrict or bar their use in this context. Some states declare indemnities for negligence void, while others impose extensive limitations for them to be considered valid. This issue has sparked considerable debate among American scholars and jurists. This article analyzes the status of negligence-related indemnification in the U.S. legal system, focusing on various approaches under state-level oil and gas anti-indemnity acts. These approaches fall into three categories: permissive, strict, and moderate. Although all states share similar legislative intentions, the legal treatment of indemnity provisions and policies for negligence differs significantly. Ultimately, the analysis concludes that moderate acts achieve legislators' objectives while imposing fewer restrictions on oil and gas industry participants.

Cite this article: Bagheri, Mahmoud; Salari, Mohammadreza (2024, Autumn & Winter) "The Analysis of Legal Limitations on Indemnity Clause: The U.S. Oil and Gas Case Study" *Energy Law Studies*, 9 (2): 245 - 267. DOI: <https://doi.com/10.22059/JRELS.2024.343732.496>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

Introduction

The indemnity clause is a key element in any industrial contract. The application of this clause results in the transfer of legal liabilities due to negligence from the indemnitee to the indemnitor, thereby allocating a significant portion of contractual risks. The use of indemnity clauses in oil and gas industry contracts is highly beneficial. However, in oil-producing states in the United States, including such clauses for negligence is subject to several legal restrictions. The primary goals of state legislators in applying these restrictions have been to eliminate bargaining power inequality between contracting parties and to promote safety considerations. However, adopting this approach in the oil and gas industry has long been contentious, as it complicates the process of contractual risk allocation, leads to contract uncertainty in the event of accidents, and increases the costs of lawsuits. The first part of this article describes anti-indemnity acts across various U.S. states. Generally, these acts can be divided into three categories: permissive, strict, and moderate.

Method

This article combines descriptive and analytical dimensions. In the first part, using a descriptive approach, we examine anti-indemnity acts in four U.S. oil-producing states: Wyoming, New Mexico, Louisiana, and Texas. Based on their legislative approaches, these laws are divided into three categories: permissive, strict, and moderate. In the second part, taking an analytical perspective, we examine these legislative approaches and analyze the effects of each act on oil and gas industry contracts.

Results

Although permissive acts initially void indemnity clauses, it is still possible to obtain an insurance policy covering the negligence of the parties to the contract. Through this legal loophole, indemnity is effectively replaced by insurance, achieving the same effect as an indemnity clause. Conversely, strict-approach acts are incompatible with the requirements of the oil and gas industry, as they prevent parties from using any contractual mechanism to assess and allocate risks, leading to an increase in lawsuits and a lack of comprehensive contractual protection in accidents. The Marcel exception in Louisiana also proves inadequate due to its uncertainty and ambiguity. In legal disputes, differing interpretations of the exception can lead to outcomes that diverge from established precedents. Consequently, in

Louisiana, it is plausible that parties obtain insurance policies based on the Marcel exception, only for the court to declare them void and unenforceable. In contrast, the Texas anti-indemnity act, while using a moderate approach, avoids the ambiguities found in Louisiana's legal system. This act specifically caps insurance coverage for negligence. According to Texas law, if the indemnity is unilateral, the insurance cap is limited to \$500,000. If the indemnity is mutual, the cap is based on the mutual coverage of both parties.

Conclusion

The enactment of anti-indemnity laws regarding negligence has consistently faced opposition from U.S. oil and gas exploration and production companies. From their perspective, pre-accident risk allocation is a core requirement for oil and gas operations. Overly restrictive laws hinder this process, potentially causing significant harm to the industry. Meanwhile, state lawmakers increasingly aim to limit indemnity clauses. Today, the invalidation of indemnity clauses extends beyond the oil and gas sector to industries like construction. The most desirable way to resolve this conflict appears to be adopting a moderate approach. Legislation should aim to address issues such as balancing bargaining power and promoting safety while also preserving some contractual freedom for the parties. In this respect, Texas law provides an exemplary model.

Mixed methods research

This research implements Mixed methods research by an embedded design. From a quantitative point of view, it is worth mentioning that as of right now, invalidation of indemnity clauses extends beyond the oil and gas sector to industries like construction in 38 U.S. states. On the other hand, qualitative data indicates that in the permissive approach, indemnity clauses for negligence are void, but obtaining insurance is allowed. Currently, Wyoming adopts this permissive approach. In the strict approach, not only is the use of indemnity clauses prohibited, but any related insurance policy is also void. New Mexico is one state that follows the strict approach. In contrast, the moderate approach declares the indemnity clause void but allows insurance policies under specific conditions. The Marcel exception, based on precedent in Louisiana, and the insurance policy ceiling in Texas are examples of this moderate approach.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Acknowledgements

The authors would like to thank the referees for reading and revising the text of this article and providing structural, scientific and valuable comments.

Ethical considerations

The authors avoided from data fabrication and falsification.

Funding

The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Declaration of conflicting interests

The author declares no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC-BY) license.

پښتونستان د علومو او طبيعياتو د پوهنتون
پرمختلليو علومو د پوهنتون

تحلیل محدودیت قانونی بر شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت؛ بررسی موردی در صنعت نفت و گاز امریکا

محمود باقری^۱، محمدرضا سالاری^۲

۱. نویسنده مسئول؛ دانشیار گروه حقوق خصوصی و اسلامی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
رایانامه: mahbagheri@ut.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری حقوق نفت و گاز، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه:
mohamadrezasalari@ut.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

درج شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت در قراردادهای نفتی امری جاافتاده است. اما در کشور امریکا به رغم اینکه پذیرش مسئولیت ناشی از تقصیر امری قانونی است، در صنعت نفت و گاز به موجب قوانین ایالتی ممنوعیت‌های متعددی وضع شده است. برخی ایالات درج هرگونه شرط پذیرش مسئولیت نسبت به تقصیر و بیمه‌های دریافت شده در این باره را باطل اعلام می‌نمایند و برخی دیگر، اصل را بر بطلان شروط مذکور قرار داده و صرفاً با محدودیت‌های بسیار شرط یا بیمه‌نامه را نافذ قلمداد می‌کنند. در نوشته پیش‌رو، پس از بررسی وضعیت قانونی درج شرط پذیرش مسئولیت نسبت به تقصیر در امریکا و اهداف مدنظر قوانین ضدشروط فوق در صنعت نفت و گاز، به صورت تحلیلی به رویکرد حاکم بر قوانین ضد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت در ایالات نفتی امریکا ورود می‌کنیم؛ زیرا به رغم اینکه همه ایالات اهداف مشترکی را برای تصویب چنین قوانینی مدنظر داشته‌اند، وضعیت حقوقی شروط مذکور و بیمه‌نامه‌های این حوزه برحسب اینکه قانون‌گذار ایالتی رویکرد سهل‌گیرانه، سخت‌گیرانه یا متعادل داشته باشد، متفاوت از دیگری است. سرانجام، به این نتیجه خواهیم رسید که بهره بردن از رویکرد متعادل ضمن حصول اهداف قانون‌گذاران، محدودیت کمتری بر آزادی قراردادی در صنعت نفت و گاز اعمال کرده و با مقتضیات حاکم بر این صنعت نیز سازگارتر است.

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۱ خرداد ۱۴۰۱

تاریخ بازنگری:

۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:

۲۸ بهمن ۱۴۰۲

تاریخ چاپ:

۳۰ بهمن ۱۴۰۲

کلیدواژه‌ها:

بیمه مسئولیت، تقصیر، شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، قانون ضد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت.

استناد: باقری، محمود؛ سالاری، محمدرضا (پاییز و زمستان ۱۴۰۲). «تحلیل محدودیت قانونی بر شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت؛ بررسی موردی در صنعت نفت و گاز امریکا». *مطالعات حقوق انرژی*، ۹(۲): ۲۶۷ - ۲۴۵.

DOI: 10.22059/JRELS.2024.343732.496

© نویسندگان.

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

مقدمه

هدف اصلی نهاد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، محافظت مشروطه از مسئولیت و خسارت‌های مربوط به آن است. بنابراین، شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت از نظر حقوقی دارای دو اثر است: اول، معافیت از مسئولیت و دوم، جبران ضرر و زیان. در نتیجه، با استفاده از نهاد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، مشروط‌علیه^۱ مسئولیت هرگونه ضرر و خسارت را به ذمه خود منتقل می‌کند (Hlaing, 2018: 221). به‌سخن دیگر، در این شرط با تغییر جایگاه مسئولیت، مشروط‌علیه خسارات و یا مسئولیتی را که ممکن است در اثنای اجرای قرارداد حادث شود به‌عهده می‌گیرد (بادینی و دیلمی، ۱۳۹۷: ۴۳۷). چهره اصلی شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت که برخاسته از نظام حقوقی کامن‌لا می‌باشد، در قراردادهای صنعتی نمود می‌یابد؛ جایی که در آن کارفرما در برابر پیمانکار و همچنین پیمانکار در مقابل پیمانکاران فرعی^۲ بیش‌ازپیش خواستار تعیین تکلیف درخصوص تخصیص ریسک‌هایی مثل انواع دعاوی مسئولیت، خسارات مالی و جانی پیش از انعقاد قرارداد هستند (Meyer & Perelman, 1989: 991). بنابراین، شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت بعدی از قراردادهای صنعتی جداناپذیرند و امروزه کمتر قراردادهای صنعتی، به‌ویژه در حوزه حقوق کامن‌لا، می‌توان یافت که در آن ردپای پذیرش مسئولیت و جبران خسارت قابل‌شناسایی نباشد. نقش بیمه نیز در شروط مرتبط با پذیرش مسئولیت و جبران خسارت بسیار پررنگ است؛ به‌نحوی که غالباً مشروط‌علیه از طریق تهیه بیمه‌نامه، ریسک‌ها و مسئولیت‌هایی را که به‌موجب شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت به‌عهده گرفته، تضمین می‌کند. البته این مسئله می‌تواند به‌عنوان یکی از تکالیف مشروط‌علیه توسط مشروط‌له در قرارداد اصلی نیز گنجانده شود تا مشروط‌علیه موظف به اخذ بیمه نسبت به مسئولیت‌های پذیرفته‌شده در چهارچوب شرط پذیرش مسئولیت باشد. به‌رغم همه آثار مثبت شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت در قراردادهای این نهاد خالی از ضرر هم نیست. عده‌ای بر این باورند که تخصیص ریسک به روشی منصفانه نیازمند جایگاه برابر طرفین است که این امر در حوزه‌های صنعتی آن‌چنان دست‌یافتنی نیست. بنابراین در چنین شرایطی، شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت به‌عنوان ابزاری در دست‌ان طرف قدرتمند قرار می‌گیرد و طرف ضعیف به‌نوعی ملزم به پذیرش شرطی به ضرر خود، صرفاً برای ادامه حیات در صنعت خواهد شد. افزون‌براین، نپذیرفتن پیامدهای حقوقی و مالی تقصیر نیز چه‌بسا منتهی به وقوع تقصیرهای بیشتری از ناحیه مشروط‌له گردد (Stein & Sato, 2007: 5). نمونه‌ای از این تعارض را می‌توان در صنعت نفت و گاز ایالات متحده آمریکا جست‌وجو کرد.

1. Indemnitor
2. Subcontractor

دهه ۸۰ میلادی دوران طلایی صنعت نفت و گاز کشور امریکا بود. قیمت نفت در این کشور از بشکه‌ای ۳,۸۹ دلار در سال ۱۹۷۳ به رقم ۳۱,۷۷ دلار در سال ۱۹۸۱ رسید و نفت و گاز به‌عنوان پیشروترین صنعت این کشور شناخته می‌شد (Lowe, 1987: 762). رونق بی‌سابقه صنعت نفت و گاز به افزایش سود شرکت‌های اکتشاف و تولید^۱ انجامید و آنان نیز برای کنترل هزینه‌های خود با استفاده از نهاد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، شرکت‌های خدماتی^۲ را به سمت پذیرش تمام مسئولیت‌های حوزه اکتشاف و توسعه نفت سوق دادند. در ابتدا، پذیرش ریسک‌های فوق‌العاده منفی بر شرکت‌های خدماتی برجای نگذاشت؛ چراکه: اولاً، سود فعالیت در صنعت نفت و گاز سرشار بود؛ ثانیاً، آن‌ها با افزایش بهای خدمات خود به‌نوعی ریسک مذکور را به شرکت‌های بزرگ نفتی بازمی‌گرداندند. اما با گسترش رقابت و افزایش تعداد شرکت‌های فعال در حوزه خدمات و ازسوی دیگر، کاهش حاشیه سود بازار، شرکت‌های خدماتی در نوعی تنگنا گرفتار شدند. در صورت عدم قبول شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر شرکت‌های بزرگ نفتی از بازار حذف می‌شدند و در صورت قبول چنین شروطی، ممکن بود در آستانه ورشکستگی قرار گیرند (Kehoe, 1996: 1100). همین چالش در نهایت به تصویب قوانین ضد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر در صنعت نفت و گاز انجامید.

ایالات نفتی امریکا چند هدف را برای دخالت خود در روابط قراردادی فعالان صنعت نفت و گاز بیان کردند که همگی آن‌ها ذیل مفهوم منفعت عمومی و چگونگی حفظ آن می‌گنجد. اصلی‌ترین انگیزه، از میان بردن اختلاف فاحش میان قدرت چانه‌زنی^۳ شرکت‌های بزرگ اکتشاف و تولید از یک سو و شرکت‌های خدماتی ازسوی دیگر بود. تا پیش از تصویب قوانین ضد پذیرش مسئولیت، غول‌های اکتشاف و توسعه از برتری مالی و قراردادی خود به‌عنوان ابزار اعمال فشار بر شرکت‌های خدماتی به‌منظور قبول شروط مرتبط با پذیرش مسئولیت و جبران خسارت ناشی از تقصیر استفاده می‌کردند (Quay & Luker, 1998: 378) و همین سوءاستفاده از شرکت‌های خدماتی، انگیزه‌ای برای محدود کردن شروط پذیرش مسئولیت بود. همچنین، ارتقای ملاحظات ایمنی دلیل دیگر تصویب چنین قوانینی بوده است. با عنایت به اینکه صنعت نفت و گاز از خطرناک‌ترین صنایع جهان شناخته می‌شود، دیدگاه طرفداران تصویب قوانین بر این بود که در صنعتی که هرآینه امکان وقوع خسارات جانی و مالی وجود دارد، اگر شرکتی شخصاً بار اقتصادی پیامدهای ناشی از تقصیر خود را بپذیرد، ارتقای مسائل ایمنی و محیط‌کار به اولویت او بدل

1. E & P Companies

۲. شرکت‌های خدماتی مجموعه‌ای از پیمانکاران اصلی و فرعی هستند که هدف اصلی آن‌ها ارائه کالا و خدمات به شرکت‌های بزرگ اکتشاف و تولید است و در حوزه‌های مختلف صنعت نفت و گاز از استخراج و توسعه تا بازاریابی و فروش، فعالیت می‌کنند.

3. Inequality of Bargaining Power

خواهد شد و همین امر در نهایت به حرفه‌ای‌تر شدن بازیگران صنعت در آینده‌ای نزدیک می‌انجامد (Kehoe, 1996: 1103).

توجیهات بالا به مذاق شمار زیادی از نویسندگان و حقوق‌دانان کشور آمریکا خوش نیامد. در کشوری که از پیشگامان تجارت آزاد و آزادی قراردادی به‌شمار می‌رود، پیگیری رویکردهای مداخله‌گرایانه از ناحیه مراکز قدرت، مخالفت آشکاری با آموزه‌های مکاتبی مانند قراردادگرایی^۱ و گزینش عمومی^۲ دارد. مکاتب فوق که با هدف افزایش ثروت و بی‌توجه به نحوه تقسیم آن ایجاد شده‌اند، بر این باورند که سود و زیان یک فعالیت اقتصادی محدود به اشخاصی است که در آن مشارکت می‌کنند. از این رو، سخن گفتن از منفعت عمومی که بحث اصلی آن در خصوص آثار منفی یک فعالیت بر اکثریت جامعه و یا افرادی است که سودی از فعالیت مزبور نمی‌برند، بی‌معنا خواهد بود. افزون‌براین، پیروان این مکاتب که در جامعه حقوقی آمریکا نیز غلبه دارند، چنین می‌اندیشند که مناسبات تجاری به‌وسیله مجموعه‌ای از قراردادها سامان می‌یابد، نه با دخالت دولت (Westbrook, 2015: 448-449). هرچند این دسته از نظریه‌پردازان ممکن است بحران‌هایی همانند نابرابری قدرت چانه‌زنی و انحصار شرکت‌های اکتشاف و تولید را به‌عنوان انحراف تجاری^۳ شناسایی کنند، اما همچنان بر این باور مشهور هستند که «دست نامرئی ممکن است ضعیف باشد، ولی دست قابل رؤیت قطعاً فلج است» (Bhagwati, 2002: 31-32). به بیان بهتر، آنان با سیاست مداخله‌ای سازگاری نداشته و معتقدند سازوکار بازار خودبه‌خود، به سمت بهبود کشیده می‌شود و مداخله ممکن است منتهی به نتایج ناخوشایند بیشتری گردد. افزون‌بر اختلاف فاحش فکری و مکتبی مخالفان، یکی دیگر از دلایل انتقاد این بوده است که با تصویب چنین قوانینی، فرایند ارزیابی و تخصیص ریسک‌های قراردادی^۴ که یکی از حیاتی‌ترین مراحل انعقاد قراردادهای نفت و گاز است، با دشواری بسیار روبه‌رو شده و چه‌بسا منتهی گردد؛ چراکه در فرض عدم امکان درج شروطی همانند پذیرش مسئولیت و جبران خسارت و یا اخذ بیمه‌نامه، عملاً تخصیص ریسک ناممکن می‌شود. پیامدهای چنین مسئله‌ای هم عدم قطعیت قرارداد در زمان وقوع حوادث و در نتیجه، افزایش هزینه‌های مرتبط با طرح دعاوی خواهد بود (Frugé, Corry, 2021: 1071).

به‌رغم سابقه نزدیک به پنجاه ساله قانون‌گذاری در حوزه بطلان شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر در صنعت نفت و گاز، اختلاف نظر فوق همچنان پابرجاست. اما

1. Contractualism
2. Public Choice
3. Distortion

۴. تخصیص ریسک به فرایندی گفته می‌شود که طی آن با درج شروط قراردادی، مسئولیت نسبت به برخی ضررها و خسارات خاص به یکی از طرفین قرارداد انتقال می‌یابد.

در مجموع به نظر می‌رسد که طرفداران اقدامات مداخله‌ای توانسته‌اند حرف خود را بهتر از مخالفان به کرسی بنشانند؛ چراکه در طول سالیان نه تنها قوانین مقابله با شرط مسئولیت دستخوش تغییر نشده‌اند، بلکه ردپای آن‌ها را می‌توان در سایر صنایع همانند صنعت ساختمان‌سازی نیز دید. در نوشتار حاضر، نخست به توصیف سه رویکرد در خصوص نحوه تصویب قوانین ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت در ایالات مختلف آمریکا می‌پردازیم. این رویکردها عبارتند از: سخت‌گیرانه، سهل‌گیرانه و متعادل. در بخش دوم، ضمن تحلیل هر کدام از رویکردهای موصوف، دلایل مطلوبیت بهره‌مندی از رویکرد متعادل را از نظر می‌گذرانیم.

۱. رویکرد قوانین ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر در

صنعت نفت و گاز آمریکا

بیشترین فعالیت نفتی کشور آمریکا در ایالات تگزاس، نیومکزیکو، وایومینگ و لوئیزیانا انجام می‌گیرد؛ به‌گونه‌ای که بخش بزرگی از اقتصاد این ایالات وابسته به فعالیت‌های اکتشافی، توسعه‌ای و تولیدی در صنعت نفت و گاز است (Frugé Corry, 2021: 1038). طبیعتاً در چنین شرایطی، حساسیت این صنعت و آثار آن بر شئون مختلف اقتصادی و نظم عمومی ایالات مذکور، اقتضائات متفاوتی را نسبت به قانون‌گذاری در سایر صنایع و حوزه‌های اقتصادی می‌طلبد. در همین راستا، چهار ایالت نفتی کشور آمریکا هر کدام قانون خاصی دربارهٔ درج شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر در حوزه نفت و گاز دارند. نکتهٔ مهم اینکه قوانین ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر صرفاً در حوزه صلاحیت سرزمینی ایالات نقش‌آفرین است؛ با این توضیح که همهٔ فعالیت‌های نفتی انجام‌شده در خشکی و دریا تا محدودهٔ سه مایل دریایی از ساحل، تحت‌الشمول قوانین ایالتی هستند. اما فعالیت‌های خارج این منطقه، با توجه به ماهیت آن‌ها تحت‌الشمول قوانین فدرال از جمله قانون دریایی^۱ و قانون سرزمین‌های ماوراء فلات قاره^۲ قرار می‌گیرد که در آن‌ها اثری از اعمال محدودیت بر آزادی قراردادی طرفین یافت نمی‌شود (Abdul Rahman & Zulfahiz, 2020: 189). قوانین ایالات به‌رغم بهره‌مندی از شباهت‌هایی در شیوهٔ الفاظ و عبارات، واجد ویژگی‌هایی اختصاصی هستند که بررسی جداگانه و در نهایت تطبیقی آن‌ها دورنمایی نسبتاً جامع برای علاقه‌مندان حوزهٔ شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت و بیمه‌نامه‌های این حوزه به ارمغان می‌آورد. در ادامه به مطالعهٔ سه رویکرد حاکم بر قوانین ضد شرط پذیرش مسئولیت جبران خسارت در صنعت نفت و گاز ایالات متحده خواهیم پرداخت.

1. Maritime Law

2. Outer Continental Shelf Lands Act (OCSLA)

۱.۱. رویکرد سهل گیرانه

در رویکرد سهل گیرانه به رغم اینکه در وهله اول و به موجب قانون، درج شرط پذیرش مسئولیت نسبت به تقصیر ناممکن است، امکان استفاده از روش هایی که اثرگذاری شرط موصوف را داشته باشند، قابل تصور است. بهره مندی شرکت های نفتی از نهاد بیمه یکی از روش های مطلوب برای حصول نتایج شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت است که در قوانین واجد رویکرد سهل گیرانه با محدودیتی همراه نیست. نمونه ای از قوانین سهل گیرانه، قانون ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به میادین نفتی ایالت وایومینگ^۱ است. در این ایالت، قواعد مرتبط با بحث شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت که در سال ۱۹۷۱ به تصویب رسیده، در کتاب ۳۰ (معادن و مواد معدنی) قرار گرفته است. ماده ۱۳۱ از بخش اول این کتاب اشعار می دارد:

هرگونه توافق، تعهد و یا شرط درباره چاه های نفت، گاز، آب یا منابع معدنی که متضمن ایجاد مصونیت برای مشروطه از طریق ایجاد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر در خصوص خسارات جانی و مالی باشد، در حدودی که به قصد ایجاد مصونیت نسبت به خسارات حاصله از تقصیر باشد، خلاف نظم عمومی و باطل تلقی می گردد (WY ST § 30-1-131).

در گام نخست، این ماده درج شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیرهای رخ داده در عملیات نفتی را منع می کند؛ اما در ادامه بیان می دارد: «این ماده هیچ گونه اثری بر اعتبار قراردادهای بیمه نخواهد داشت...».

گفتنی است که طبق دسته بندی سنتی روش های تخصیص ریسک قراردادی، نهاد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت و نهاد بیمه به عنوان دو تأسیس مستقل ولی در عین حال مکمل یکدیگر به کار می روند. نقش تکمیلی بیمه در کشور امریکا پررنگ تر نیز هست؛ زیرا با توجه به سخت گیری بیشتر ایالات نسبت به نفوذ شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، بیمه غالباً نقش پشتیبان را در فرض ناکارآمدی شرط مذکور ایفاء می کند (Wielinski et al., 2003: 36)؛ اما به عنوان نکته ای مهم، به نظر می رسد که بخش اخیر ماده یاد شده با ایجاد یک نقص قانونی، یعنی حکم به بطلان شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت و در عین حال شناسایی بیمه نامه های این حوزه، می تواند مورد استفاده کارفرمایان قرار گرفته و قانون را از رسیدن به هدف اصلی خود بازدارد. توضیح آنکه، کارفرمایان می توانند بدون درج هرگونه شرط پذیرش مسئولیت، پیمانکار را ملزم به اخذ بیمه در این باره کرده و از این طریق نه تنها همان کارکرد شرط پذیرش مسئولیت را ایجاد کنند، بلکه عملاً ریسک ناشی از تقصیر خود را نیز به وسیله بیمه

1. Wyoming Oilfield Anti-Indemnity Act (WOAIA)

پیمانکار تخصیص زنند. رویه قضایی ایالت وایومینگ نیز مؤید این ادعاست. در اختلاف لکسینگتون علیه شرکت حفاری پرسین، دادگاه در حکم صادره چنین بیان کرد که: «آن طرف قرارداد که از پذیرش مسئولیت نسبت به تقصیر طرف مقابل [به موجب قانون ایالت وایومینگ] منع شده است، می تواند نسبت به اخذ و خرید بیمه نامه برای طرف مقابل اقدام نماید»^۱.

در مجموع، درباره قانون ضد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت در ایالت وایومینگ به عنوان نمونه ای از قانون سهل گیرانه، می توان چنین ادعا کرد که درج مقررۀ پایانی این ماده درباره اعتبار قراردادهای بیمه، هرگونه اثربخشی نسبت به ایجاد ممنوعیت در زمینه شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت را بی فایده کرده است (Brock Tade, 1987: 673).

۲.۱. رویکرد سخت گیرانه

در رویکرد سخت گیرانه، قانون گذاران افزون بر ایجاد محدودیت نسبت به درج شروط پذیرش مسئولیت، راه جایگزینی که ممکن است اثرگذاری شروط مذکور را فراهم کند نیز هدف قرار داده و با ایجاد ممنوعیت نسبت به اخذ بیمه، روش های دور زدن قانون ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت را از میان می برند. نمونه دیگری از قوانین منع کننده شروط پذیرش مسئولیت در سال ۱۹۶۹ با نام قانون ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به میدین نفتی ایالت نیومکزیکو^۲ به تصویب مجلس قانون گذاری این ایالت رسید. بند دوم از ماده هفتم از بخش ۵۶ مجموعه قوانین ایالتی با عنوان موافقت نامه های پذیرش مسئولیت و جبران خسارت چنین بیان می کند:

هرگونه توافق، تعهد یا شرط، داخلی یا خارجی نسبت به چاه های نفت، گاز آب یا منابع معدنی نیومکزیکو که با هدف پذیرش مسئولیت یا جبران خسارت یکی از طرفین نسبت به حالات زیر باشد، خلاف نظم عمومی و باطل است: الف) تقصیر مشروطه در شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت یا هر کدام از کارکنان او (NM Stat § 56-7-2).

اما این قانون، برخلاف ایالت وایومینگ، در بند سوم ماده نامبرده مقرر می کند: نسبت به محدودیت های ذکر شده در این ماده هرگونه موافقت نامه پذیرش مسئولیت و جبران خسارت یا قرارداد بیمه ای که یکی از طرفین را بیمه شده مضاعف^۳ قرار

1. Lexington Ins. Co. v. Precision Drilling Co., 830 F. 3d1219, Court of Appeals, 10th Circuit 2016, para. 1220.
2. New Mexico Oilfield Anti-Indemnity Act (NMOAIA)
3. Additional Insured

داده یا اسقاط جانشینی^۱ را مقرر نماید؛ به نحوی که متضمن نوعی پذیرش مسئولیت و جبران خسارت باشد، خلاف نظم عمومی و باطل اعلام می‌گردد.

نکته قابل ذکر درباره قانون ایالت نیومکزیکو آن است که تلاش می‌کند هرگونه راه دورزدن قانون از طریق اخذ بیمه نسبت به تقصیر یا اسقاط جانشینی را منع کند تا به اهداف مدنظر خود دست یابد. توضیح آنکه، ممکن است براساس شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت در قراردادهای بالادستی نفت و گاز، مشروطاً به منزله بیمه شده مضاعف در بیمه نامه منعقد فیما بین مشروط علیه و بیمه گر معرفی شود و از آنجا که بیمه گر نمی‌تواند علیه بیمه شدگان خود اقامه دعوی کند، اضافه کردن طرف قراردادی بیمه گذار به منزله بیمه شده، مستلزم درج شرط اسقاط حق جانشینی فرد بیمه گر در برابر طرف قراردادی بیمه گذار است (باقری و ابراهیم پور استجان، ۱۳۹۶: ۵۹۳). در واقع قانون نیومکزیکو با هدف ایجاد اثر عملی، نقش شرط پذیرش مسئولیت و بیمه را یکسان قلمداد کرده و استقلالی برای نهاد بیمه قائل نیست؛ اما چنین رویکردی هرچند میزان قانون‌گریزی را کاهش می‌دهد، زیان‌های خاص خود را نیز داراست.

۳.۱. رویکرد متعادل

در مجموعه قوانین ایالات مختلف امریکا درباره ممنوعیت درج شرط پذیرش مسئولیت، قوانینی که از رویکردی متعادل در این حوزه برخوردار هستند نیز یافت می‌شوند. در این رویکرد، قانون‌گذاران ضمن اعلام بطلان شروط مذکور، در حوزه مقررات بیمه‌ای ناظر بر شروط پذیرش مسئولیت نیز ورود می‌کنند. ولی برخلاف دو رویکرد پیشین - که متضمن آزادی کامل مقررات بیمه‌ای و یا بطلان هستند - کوشیده‌اند ضمن حفظ اثرگذاری نهاد بیمه، به نحوی راه سوءاستفاده از بیمه توسط شرکت‌های بزرگ نفتی در برابر پیمانکاران بسته شود. در همین راستا، ایالات متعادل غالباً از دو روش بهره می‌برند. برخی از آنها، در صورت حدوث شرایطی خاص، بهره‌مندی از بیمه در شروط پذیرش مسئولیت را به‌عنوان استثنا پذیرفته‌اند. اما در برخی ایالات دیگر، قانون‌گذار بدون درج استثنا تماماً به حوزه مقررات بیمه ورود کرده و ضمن نظام‌مندسازی بیمه‌های مرتبط با شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، به اهداف خویش دست یافته است. نمونه بارز ایالتی که از رویکرد اول بهره برده، ایالت لوئیزیانا است؛ جایی که در آن قانون شرط مسئولیت و جبران خسارت میادین نفتی ایالت لوئیزیانا^۲ در سال ۱۹۸۱ به تصویب مجلس قانون‌گذاری این ایالت رسید. ماده ۲۷۸۰ از بخش نهم قانون مدنی لوئیزیانا به‌عنوان شروط پذیرش مسئولیت نامعتبر اشعار می‌دارد:

1. Waiver of Subrogation
2. Louisiana Oilfield Indemnity Act (LOIA)

«هرگونه شرط، توافق یا تعهد نسبت به چاه‌های نفت، گاز، آب یا حفاری منابع معدنی ... به نحوی که متضمن ایجاد یک شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت در خصوص مرگ یا سایر خسارات جانی که برخاسته از تقصیر طرفین باشد، باطل و غیرقابل اجرا تلقی می‌گردد».

قانون ایالت لوئیزیانا با بهره بردن از عبارات کلی و تفسیر موسع قضات، همه فعالیت‌های حوزه اکتشاف، توسعه، تولید و انتقال نفت و گاز را تحت‌الشمول خود قرار می‌دهد (Brock Tade, 1987: 670). همچنین این ماده در بندهای بعدی، هرگونه مقرره‌ای نسبت به فعالیت‌های مرتبط با حوزه‌های مذکور را که منتهی به دور زدن قانون یا بی‌اثر کردن آن به کمک نهاد بیمه، از جمله ایجاد حالت بیمه‌شده مضاعف یا اسقاط جانشینی شود، فاقد هرگونه اثر قانونی و بی‌اعتبار اعلام می‌کند (LA Rev Stat 9:2780. G). تا این مرحله می‌توان چنین ادعا کرد که قانون ایالت لوئیزیانا تفاوتی با قوانین سخت‌گیرانه ندارد و در طیف افراطی قانون‌گذاری در این حوزه جای می‌گیرد. اما نکته مهم آن است که در رویه قضایی این ایالت، وجود یک استثنا به نام مارسل^۱، دامنه اعتبار شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت را به کلی با سایر ایالات متفاوت می‌کند. خلق استثنای مارسل در نظام حقوقی ایالت لوئیزیانا برگرفته از شناسایی این واقعیت است که در صنعت نفت و گاز طرفین عقد بیش از هر قراردادی نیاز به شناسایی و ارزیابی ریسک‌های عملیات و در نهایت تخصیص آن دارند. با پذیرش چنین نکته‌ای و با هدف اعطای بیشتر آزادی قراردادی به فعالان حوزه نفت و گاز این ایالت، استثنای مارسل شکل گرفت. این استثنا که برخاسته از رأی صادره از دادگاه ایالتی در دعوی پترسون علیه شرکت کونوکو^۲ است، بیان می‌کند که چنانچه مشروطه در شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت به پرداخت هزینه‌های اساسی^۳ مرتبط با بیمه‌نامه اقدام کند، درج شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر صحیح خواهد بود. امروزه این رأی که بعدها در سایر آرای ایالتی نیز مورد شناسایی قرار گرفت، به‌عنوان تنها روش قانونی درج شرط پذیرش مسئولیت نسبت به تقصیر شرکت‌های نفتی در ایالت لوئیزیانا شناخته می‌شود. در توجیه شکل‌گیری چنین استثنایی بیشتر نویسندگان معتقدند که قانون شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت ایالت لوئیزیانا در پی جلوگیری از تحمیل هزینه‌های اقتصادی گزاف بر دوش پیمانکاران و شرکت‌های خدماتی است و این استثنا از هدف مذکور تخطی نمی‌کند؛ زیرا هزینه‌های بیمه باید توسط شرکت نفتی پرداخت گردد (Fruge Corry, 2021: 1057).

-
1. Marcel Exception
 2. Patterson v. Conoco Inc.
 3. Material Costs

در اینکه عنوان هزینه‌های اساسی شامل پرداخت حق بیمه معین شده توسط بیمه‌گر از ناحیه شرکت‌های نفتی می‌شود، تردیدی وجود ندارد. اما گفتنی است که دادگاه‌ها در این زمینه رویکردی سختگیرانه داشته‌اند و نسبت به هرگونه توافقی میان بیمه‌گر و بیمه‌گذار برای تثبیت قیمت^۱ و یا وجود مناسباتی میان آن‌ها که به تعیین حق بیمه کمتری بینجامد، به شدت واکنش نشان می‌دهند. چنانکه در دعوی هوگن علیه شرکت نفتی فارست، دادگاه توافق طرفین مبنی بر اینکه پیمانکار ابتدا حق بیمه ناشی از ذکر نام کارفرما به عنوان بیمه‌شده مضاعف را بپردازد و سپس همین مبلغ بر هزینه‌های پیمانکار اضافه شده و سرانجام توسط کارفرما پرداخت گردد، تحت‌الشمول استثنای مارسل قرار نداد و اقدام به ابطال بیمه‌نامه در بخش مرتبط با کارفرما نمود^۲. همچنین، در دعوی دیگری به نام شرکت آموکو علیه شرکت بیمه لکسینگتون، دادگاه صرفاً براساس نظر تشخیصی خود که پرداخت دوهزار دلار از ناحیه کارفرما برای شمول بیمه‌نامه‌ای با سقف یازده میلیون دلار، عوض مکفی و منطقی تلقی نمی‌گردد، به عدم شناسایی کارفرما به عنوان بیمه‌شده مضاعف اقدام کرد (Frugé Corry, 2021: 1062). این مثال‌ها نشان می‌دهد که هرچند از نظر حقوقی وجود استثنای مارسل می‌تواند تاحدودی به کمک کارفرمایان و پیمانکاران نفتی ایالت بیاید، این استثنا در عرصه عمل از چنان عدم قطعیت و ابهامی برخوردار است که چه‌بسا در صورت وقوع اختلاف، انتظارات طرفین از این مفهوم بسیار متفاوت از رویه دادگاه‌ها باشد. همچنین ضرر اصلی درج شرکت‌های نفتی به عنوان بیمه‌شده مضاعف و پرداخت حق بیمه توسط آن‌ها چنانچه منتهی به ابطال بیمه‌نامه گردد، در درازمدت به شرکت‌های خدماتی بازمی‌گردد (Frugé Corry, 2021: 1070)؛ چراکه به افزایش هزینه‌ها و ریسک‌های قرارداد خواهد انجامید.

روش دیگر قانون‌گذاری متعادل، از طریق نظام‌مندسازی بیمه‌های مرتبط با شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت میسر می‌شود. نمونه موفق به کارگیری رویکرد مذکور، قانون ایالت تگزاس است. ماده سوم از قانون ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به میادین نفتی ایالت تگزاس^۳ که در فصل ۱۲۷ قانون رویه و جبران خسارات مدنی ایالت تگزاس قرار گرفته، اشعار می‌دارد:

«هرگونه شرط، موافقت‌نامه یا تعهد نسبت به چاه نفت، گاز، آب یا منابع معدنی چنانچه با هدف پذیرش مسئولیت نسبت به خسارات و مسئولیت‌های ... برخاسته از تقصیر مشروطه در

1. Price Fixing

2. Hodgen v. Forest Oil Corp., 87 F.3d 1512, Court of Appeals, 5th Circuit, 1996, Para. 1529.

3. Texas Oilfield Anti-Indemnity Act (TOAIA)

شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت یا کارکنان و پیمانکاران منعقد شده باشد، باطل خواهد بود» (Tex. Civ. Prac. & Rem. § 127.003).

قانون ایالت تگزاس از چند جهت دارای اهمیت است: ۱. برخلاف قانون ایالت لوئیزیانا، درج شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت را نسبت به خسارات ناشی از اموال هم ممنوع می‌کند؛ حال آنکه ممنوعیت قانون لوئیزیانا صرفاً نسبت به خسارات جانی است (Pugh, 2019: 155)؛ ۲. درخصوص تعارض میان ابطال شرط پذیرش مسئولیت و بیمه‌نامه‌های این حوزه، ایالت تگزاس رویکردی منطقی‌تر و کاربردی‌تر در پیش گرفته است. ماده پنجم از قانون فوق‌الذکر بیان می‌دارد که چنانچه شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت طرفین نسبت به تقصیر، توأم با اخذ بیمه مسئولیت در این خصوص باشد، شرط مذکور صحیح و قانونی خواهد بود؛ مشروط بر اینکه: الف) در صورتی که پذیرش مسئولیت یک‌جانبه^۱ باشد، سقف سرمایه بیمه‌نامه از پانصد هزار دلار تجاوز نکند؛ ب) چنانچه پذیرش مسئولیت متقابل^۲ باشد، سقف سرمایه بیمه‌نامه محدود به پوشش دلاری مشترک طرفین است (Tex. Civ. Prac. & Rem. § 127.005).

درباره بند «ب» لازم به ذکر است که اگر -برای مثال- سقف سرمایه بیمه‌نامه اخذ شده از ناحیه پیمانکار هفتصد هزار دلار و سقف سرمایه بیمه‌نامه کارفرما پانصد هزار دلار باشد، شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر صرفاً تا میزان پانصد هزار دلار پذیرفته است (Frugé Corry, 2021: 1073). در توجیه این شیوه از قانون‌گذاری برای پذیرش مسئولیت متقابل، می‌توان این‌گونه استدلال کرد که گاهی ممکن است شرط جبران خسارت و پذیرش مسئولیت که به نحو متقابل نگاشته شده در برخی از شقوق به شکل یک‌سویه به نفع کارفرما باشد؛ زیرا احتمال می‌رود که در عین متقابل بودن شرط مزبور، تعهدات طرفین به میزان برابر نباشد و یا نسبت به برخی از امور فقط یکی از طرفین [که در فرض نوشته پیش‌رو، غالباً پیمانکار است] متعهد گردد. از این‌رو می‌توان گفت در یک حالت نسبی ممکن است برخی از شقوق شرط یک‌جانبه در قالب شرط متقابل نمایان گردد (ابراهیم‌پور اسنجان و باقری، ۱۳۹۵: ۱۵). در قانون تگزاس با درج این نکته که سقف سرمایه بیمه‌نامه محدود به میزان پوشش مشترک طرفین باشد، وقوع چنین سوءاستفاده‌ای از طرف ضعیف‌تر قرارداد منتفی می‌شود. در مجموع به نظر می‌رسد که قانون‌گذاران ایالت تگزاس ضمن بهره‌بردن از نوآوری‌های حقوقی، دست به تصویب قانونی زده‌اند که افزون‌بر تأمین هدف ایشان در قانون‌گذاری، بیشترین همخوانی را با وضعیت خاص صنعت نفت‌وگاز داشته است. نوآوری و اعمال ضابطه و وضوح^۳، یکی دیگر از جدیدترین

-
1. Unilateral Indemnity
 2. Mutual Indemnity
 3. Conspicuousness Test

تلاش‌های این ایالت در حوزه شروط پذیرش مسئولیت مندرج در قراردادهای پیمانکاری است. براساس این ضابطه، شروط مذکور باید از طریق روش‌هایی مانند نگارش با خطوط ضخیم و یا ذیل سرفصلی جداگانه، در قرارداد گنجانده شوند تا هرچه بیشتر توجه طرف مقابل به این شروط معطوف گردد (Wielinski et al., 2003: 32).

۲. تحلیل رویکردهای سه‌گانه ایالات نفتی امریکا نسبت به شرط پذیرش مسئولیت و

جبران خسارت

توافق برخلاف قواعد تکمیلی عالم حقوق توسط طرفین عقد، امری رایج در قراردادهای صنعتی از جمله نفت‌وگاز است؛ زیرا قوانین عام یک کشور معمولاً پاسخگوی مقتضیات صنعت نبوده و بازیگران این عرصه برای حفظ روابط تجاری خود ملزم به چاره‌اندیشی از طریق درج شروط متعدد هستند (ابراهیمی و غلام‌دخت، ۱۳۹۹: ۸۲). شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر نمونه‌ای از این شروط است؛ زیرا به‌عنوان یک قاعده کلی در فرض بروز حادثه، شخص مقصر، مسئول و موظف به جبران خسارت است. حال آنکه با پیش‌بینی شرط فوق، مسئولیت و جبران خسارت بر ذمه مشروط‌علیه قرار می‌گیرد. اعلام بطلان این شرط در ایالات نفت‌خیز امریکا از این منظر محل توجه است که غالباً از این کشور به‌عنوان نمونه بارز حمایت از اصل آزادی قراردادی نام برده می‌شود. باوجوداین، استناد به نظم عمومی برای بطلان نوع خاصی از شرط پذیرش مسئولیت، حکایت از پیگیری رویکرد چیرگی حقوق عمومی بر حقوق خصوصی در فرض تضاد میان مصالح جامعه و منافع اشخاص دارد. اما از سوی دیگر، باید پذیرفت که یکی از الزامات صنعت پرمخاطره‌ای چون نفت‌وگاز، تخصیص ریسک است که در صورت تصویب قوانین محدودکننده به شکل افراطی، این فرایند ناتمام مانده و در نتیجه، صنعت متحمل صدمات جبران‌ناپذیری خواهد شد. بنابراین، مطلوب‌ترین روش قانون‌گذاری حالتی است که ضمن حفظ و احیای نظم عمومی، پاسخگوی دغدغه‌های طرفین قراردادهای نفت‌وگاز نیز باشد.

درباره رویکرد سهل‌گیرانه چنین به نظر می‌رسد که ممنوعیت درج شرط پذیرش مسئولیت و درعین‌حال، امکان اخذ بیمه‌نامه در این‌باره نمی‌تواند اثرگذاری خاصی داشته باشد؛ چراکه هدف اصلی شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، تخصیص ریسک است و در شرایطی که تخصیص ریسک از طریق درج شرط، ناممکن ولی از طریق اخذ بیمه‌نامه میسر باشد، ایجاد ممنوعیت برای شروط قراردادی طرفین فاقد اثر عملی خواهد بود. افزون‌براین، در منظومه حقوقی کامن‌لا، تخلف از نظم عمومی به آن دسته از قواعدی بازمی‌گردد که در تضاد با مفاهیم عدالت، مساوات و منافع عمومی قرار گرفته‌اند (Ebrahimi, 2010: 158). اگر طبق نظر قانون‌گذاران، پذیرش تقصیر شرکت‌های نفتی توسط پیمانکاران در تضاد با مفاهیم پیش‌گفته

است، اعلام بطلان شرط و سپس پذیرش نفوذ و صحت بیمه‌نامه نمی‌تواند به احیای مساوات، عدالت یا منفعت جامعه بینجامد. درواقع، پرسش اصلی درخصوص رویکرد سهل‌گیرانه این است: زمانی که پیمانکار بزرگ نفتی می‌تواند از طریق الزام شرکت‌های خدماتی به اخذ بیمه‌نامه، مصونیتی مشابه شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت برای خود ایجاد کند، چگونه چنین مقرراتی می‌توانند اهداف قانون‌گذار را که همانا احیای نظم عمومی و افزایش ایمنی کارگران فعال در صنعت نفت و گاز است، محقق سازند؟ به نظر می‌رسد که رویکرد فوق‌ناتوان از پاسخ به این پرسش باشد.

درباره رویکرد سخت‌گیرانه، باید یادآور شد که اساساً با تصویب چنین مقرراتی طرفین یک قرارداد نفتی هیچ‌گونه حقی مبنی بر ارزیابی و تخصیص ریسک درخصوص تقصیر یکدیگر ندارند و از همه سازوکارهای قراردادی به‌منظور توافق در این حوزه بی‌بهره می‌شوند. با بررسی قانون ایالت نیومکزیکو به‌عنوان قانونی که از این رویکرد بهره برده است، چنین برداشت می‌شود که ایالت حاضر با پیش‌بردن رویکردی افراطی، اساساً فرایند مذاکره دربارهٔ تحدید مسئولیت را که از مهم‌ترین مباحث قراردادهای نفتی به‌شمار می‌رود، عقیم ساخته است. نتیجهٔ چنین رویکردی، افزایش میزان دعاوی نفتی، عدم جامعیت قرارداد در صورت وقوع حوادث و سرانجام، مراجعه به اصول کلی حقوقی برای حل و فصل اختلافات صنعت است؛ اموری که به‌هیچ‌وجه مطلوب بازیگران صنعت نخواهد بود.

می‌توان ادعا کرد که مؤثرترین رویکرد برای رفع آثار سوء ناشی از شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت ازسویی و حفظ آزادی قراردادی طرفین ازسوی دیگر، به‌کارگیری رویکرد متعادل است. قانون ایالت تگزاس نمونهٔ پیشرفته‌ای از قوانین ضد شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت به‌شمار می‌رود که راه‌حل میانه‌ای را درزمینهٔ تعارض میان تخصیص ریسک قراردادی و اهداف مرتبط با نظم عمومی در پیش گرفته است. ازیک‌سو برخلاف ایالت نیومکزیکو، ضمن درک مقتضیات صنعت نفت و گاز، با شناسایی و تخصیص ریسک از طریق نهاد بیمه مخالفی نکرده است و افزون‌براین، برخلاف ایالت لوئیزیانا که امکان بهره‌مندی از بیمه را به شکل مبهم و پرخطری همچون استثنای مارسل به رسمیت شناخته، در قانون خود آشکارا نسبت به شرایط نفوذ و صحت بیمه‌نامه‌های این حوزه به وضع قاعده پرداخته است. همچنین، به نظر می‌رسد که این سازوکار در تحقق اهداف مرتبط با منفعت عمومی نیز می‌تواند کامیاب باشد؛ زیرا با تعیین سقف سرمایه‌ای پانصد هزار دلار در پذیرش مسئولیت یک‌جانبه، کارفرمایان نمی‌توانند با استفاده از برتری مالی و قدرت چانه‌زنی خود، اخذ بیمه‌های سنگین را بر پیمانکاران تحمیل کنند. به‌علاوه، اگر نظر کارفرما بر اخذ میزان بیشتری از پوشش بیمه‌ای باشد، خود نیز موظف به

گرفتن بیمه‌نامه حداقل تا میزانی که برای پیمانکار وضع کرده، خواهد بود. بنابراین، توازن قراردادی تا اندازه زیادی میان کارفرما و پیمانکار برقرار می‌شود.

نتیجه

تصویب قوانینی درباره بطلان شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر همواره با مخالفت‌های بسیاری از سوی نویسندگان و برخی بازیگران صنعت نفت و گاز کشور آمریکا روبه‌رو بوده است. اما به‌رغم این اعتراض‌ها می‌توان ادعا کرد که این رویه به مذاق ایالات خوش آمده است. فارغ از سابقه پنجاه ساله این قوانین و عدم اصلاح یا نسخ آن‌ها، امروزه ردپای قوانین ضد شرط پذیرش مسئولیت در سایر صنایع هم یافت می‌شود؛ به‌نحوی که هم‌اکنون ۳۸ ایالت در کشور آمریکا، قوانینی درباره منع درج شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر در صنعت ساختمان‌سازی، بازسازی و طراحی ساختمان دارند (Gwyn & Davis, 2003: 26). این رویکرد که برگرفته از قوانین ضد شرط مذکور در صنعت نفت و گاز است، به‌روشنی نشان می‌دهد که مراکز قدرت در ایالات آمریکا آثار اعمال محدودیت بر آزادی طرفین در خصوص برعهده گرفتن تقصیر یکدیگر را ثمربخش و مثبت دانسته و آن را به سایر صنایع نیز تسری داده‌اند. از این‌رو، می‌توان چنین ادعا کرد که اعمال محدودیت بر درج شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر یا اخذ بیمه‌نامه در این خصوص در صنایع حساس، تبدیل به رویه قدرتمندی در ایالات متحده آمریکا شده است؛ چراکه طبق نظر عده‌ای، تنها روش سامان بخشیدن به آن دسته از روابط قراردادی که درگیر انحرافات همانند نابرابری قدرت چانه‌زنی و انحصار و سوءاستفاده طرف قدرتمند هستند، دخالت قانونی از طریق اعمال محدودیت بر آزادی قراردادی است (Zulhafiz & Abdul Rahman, 2020: 189). اما درباره اثربخشی و اقداماتی که هرکدام از این قوانین در پیش گرفته‌اند، نکاتی قابل طرح است.

به نظر می‌رسد که دو قانون ایالات وایومینگ و نیومکزیکو، در دو سر طیف افراط و تفریط قرار می‌گیرند؛ به این معنا که چون قانون ایالت وایومینگ نسبت به بیمه‌نامه‌های حوزه مذکور ایجاد محدودیت نکرده است، به آسانی توسط شرکت‌های بزرگ اکتشاف و تولید از طریق درج خود به‌عنوان بیمه‌شده مضاعف، نقض و دور زده می‌شود؛ امری که در نهایت نمی‌تواند کارایی مدنظر قانون‌گذاران را فراهم آورد. از سوی دیگر، قانون ایالت نیومکزیکو با ابطال شروط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت نسبت به تقصیر و همچنین ابطال بیمه‌نامه‌های این حوزه، رویکردی سخت‌گیرانه در پیش می‌گیرد؛ زیرا بدون درج هرگونه استثنا، فرایند ارزیابی و تخصیص ریسک در مرحله پیش از انعقاد قرارداد را با مانع همراه می‌کند.

در این میان، قانون ایالت لوئیزیانا با تأسیس استثنای مارسل، در راستای انتخاب رویکردی متعادل و میانه برآمده است؛ به نحوی که امکان استفاده از نهاد بیمه میسر شود و همچنین بار اقتصادی ناشی از تقصیر کارفرما به دوش شرکت‌های خدماتی نباشد. اما این استثنا از چنان ابهام و عدم قطعیتی در بحث تفسیر توسط قضاات برخوردار است که به سختی می‌توان ادعا کرد که مشکلی را از پیش پای بازیگران صنعت برمی‌دارد. ولی قانون ایالت تگزاس، با پذیرفتن بی‌چون‌وچرای اخذ بیمه برای شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت، صرفاً سقفی برای سرمایه بیمه‌نامه‌ها تعیین نموده که به نفع طرف ضعیف، یعنی شرکت‌های خدماتی است؛ زیرا اگر شرط پذیرش مسئولیت یک‌جانبه باشد، شرکت خدماتی فقط تا سقف پانصد هزار دلار موظف به پوشش خسارات از طریق بیمه است. اما اگر نظر کارفرما بر افزایش میزان دلاری مسئولیت طرف مقابل باشد، خود نیز موظف به اخذ بیمه‌نامه تا همان سقف دلاری خواهد بود و عملاً با این روش نمی‌تواند بار اقتصادی ناشی از تقصیر خود را برون‌سپاری کند. در مجموع، رویه ایالت تگزاس نشان داده که از طریق وضع قوانین و معیارهای نوظهور، به روشی معقول سعی در نظام‌مند کردن نهاد پذیرش مسئولیت و جبران خسارت دارد.

بیانیه نبود تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که تعارض منافع وجود ندارد و تمام مسائل اخلاق در پژوهش را شامل پرهیز از دزدی ادبی، انتشار و یا ارسال بیش از یک بار مقاله، تکرار پژوهش دیگران، داده‌سازی یا جعل داده‌ها، منبع‌سازی و جعل منابع، رضایت ناآگاهانه سوژه یا پژوهش‌شونده، سوءرفتار و غیره، به‌طور کامل رعایت کرده‌اند.

قدردانی

نگارندگان بر خود لازم می‌دانند از داوران محترم به جهت مطالعه و بازبینی متن مقاله حاضر و ارائه نظرات ساختاری، علمی و ارزشمند سپاسگزاری نمایند.

منابع

ابراهیم‌پور اسنجان، عادل؛ ابراهیمی، سیدنصرالله؛ باقری، محمود (۱۳۹۵). «تحلیلی بر شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت (موردکاوی قراردادهای نفت‌وگاز)». پژوهش‌های حقوق تطبیقی، دوره ۲۰، شماره ۳، ص ۲۶-۱. در: <https://clr.modares.ac.ir/article-20-10742-fa.html> (۱۰ بهمن ۱۴۰۰)

ابراهیمی، سیدنصرالله؛ غلامدخت، سمیرا (۱۳۹۹). «شرط پذیرش مسئولیت یا جبران خسارت (INDEMNITY)، با تأکید بر قراردادهای بالادستی صنعت نفت و گاز». *دوفصلنامه تخصصی حقوق قراردادها و فناوری‌های نوین*، دوره اول، شماره ۲، ص ۱۰۵-۸۱. <https://doi.org/10.22133/clj.2021.252370.1035>

بادینی، حسن؛ دیلمی، شیوا (۱۳۹۷). «شرط تضمین پرداخت خسارت». *فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی*، دوره ۴۸، شماره ۳، ص ۴۵۲-۴۳۵.

<https://doi.org/10.22059/jlq.2018.241694.1006939>

باقری، محمود؛ ابراهیم‌پور اسنجان، عادل (۱۳۹۶). «تحلیلی بر روابط شرط پذیرش مسئولیت و جبران خسارت و انتقال آن به بیمه‌گر». *فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی*، دوره ۴۷، شماره ۴، ص ۶۰۸-۵۸۹.

<https://doi.org/10.22059/jlq.2017.208063.1006749>

References

- Alton P. Knapp V. Chevron USA Inc., 781 F.2d 1123, Court of Appeals, 5th Circuit, 1986.
- Badini, Hassan; Deilami, Shiva (2018). "Indemnity Clause". *Private Law Studies Quarterly*, 48(3), pp. 435-452. <https://doi.org/10.22059/jlq.2018.241694.1006939> [in Persian].
- Bagheri, Mahmoud; Ebrahimipour Asanjan, Adel (2017). "An Analysis of the Interactions of Accepting Liability/ Compensation with Conveying It to the Insurer". *Private Law Studies Quarterly*, 47(4), pp. 589-608. <https://doi.org/10.22059/jlq.2017.208063.1006749> [in Persian].
- Bhagwati, Jagdish N. (2002). *Free Trade Today*. Princeton, Princeton University Press.
- Ebrahimi, Seyed Nasrollah (2010). *Mandatory Rules and Other Party Autonomy Limitations in International Contractual Obligations*. Tehran, Majd.
- Ebrahimi, Seyed Nasrollah; Gholamdokht, Samira (2020). "Indemnity clause (with Emphasis on Upstream Oil and Gas Contracts)". *Modern Technologies Law*, 1(2), pp. 81-105. <https://doi.org/10.22133/clj.2021.252370.1035> [in Persian].

- Ebrahimipoor Asanjan, Adel; Ebrahimi, Seyed Nasrollah; Bagheri, Mahmoud (2016). "An Analysis about Indemnity Clauses: Case Study: Oil and Gas Contracts". *Comparative Law Researches*, 20(3), pp. 1-26. Available at: <http://clr.modares.ac.ir/article-20-10742-fa.html> (Accessed 30 January 2022) [in Persian].
- Frugé Corry, Katherine (2021). "Removing the Risk from Risk Allocation: Reforming Louisiana's Oilfield Anti-Indemnity Act". *Louisiana Law Review*, 81(3), pp. 1038-1076. Available at: [https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol81/iss3/13\(A](https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol81/iss3/13(A) (Accessed 12 September 2022).
- Gwyn, Allen Holt; Paul E. Davis (2003). "Fifty-State Survey of Anti-Indemnity Statutes and Related Case Law". *Construction Lawyer*, 23(3), pp. 26-33. Available at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/conlaw23&div=36&id=&page> (Accessed 20 September 2022).
- Hlaing, Zar Chi (2018). "Contract of Indemnity". *Journal of Myanmar Academy of Arts and Science*, 16(8), pp. 219-237. at: http://www.maas.edu.mm/Research/download_details.php?id=268 (5 August 2022).
- Hodgen V. Forest Oil Corp., 87 F.3d 1512, Court of Appeals, 5th Circuit, 1996.
- Kehoe, G. Roth II. (1995-1996). "Louisiana Oilfield Indemnity Act: A Necessary Limit to Contract Freedom or Paternalism for Roughneck Contracts". *Tulane Law Review*, 70(4), pp. 1097-1138. at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/tulr70&div=48&id=&page> (Accessed 17 August 2022).
- Lexington Ins. Co. V. Precision Drilling Co., 830 F. 3d1219, Court of Appeals, 10th Circuit, 2016.
- Louisiana Revised Statutes, Title 9:2780- Certain Indemnification Agreements Invalid.

- Lowe, John S. (1987). "Analyzing Oil and Gas Farmout Agreements". *Southwestern Law Journal*, 41(3), pp. 759-868. at: <https://scholar.smu.edu/smulr/vol41/iss3/2/> (Accessed 17 August 2022).
- Meyers, Robert L. III; Debra A. Perelman (1989). "Risk Allocation through Indemnity Obligations in Construction Contracts". *South Carolina Law Review*, 40(4), pp. 989-1002. at: <https://scholarcommons.sc.edu/sclr/vol40/iss4/8/> (Accessed 1 November 2022).
- New Mexico Statutes, Chapter 56.7- Indemnity Agreements.
- Pugh, William W. (2019). "Indemnity Provisions and Oilfield Anti-Indemnity Acts: A Primer, and Louisiana/Texas Comparison". *Annual Institute on Mineral Law*, 66, pp.116-198. at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/mineral66&div=10&id=&page> (Accessed 2 November 2022).
- Quay, Jeanette H.; Lynn M. Luker (1998). "Transferring Risk by Contractual Indemnity: A View from Oil an Energy". *Defense Counsel Journal*, 65, pp. 371-388. at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/defcon65&div=59&id=&page> (Accessed 18 November 2022).
- Stein, Steven G. M.; Shorge K. Sato (2007). "Advanced Analysis of Contract Risk-Shifting Provisions: Is Indemnity Still Relevant". *Construction Lawyer*, 27(4), pp. 5-50. at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/conlaw27&div=37&id=&page> (18 November 2022).
- Tade, Jeanmarie Brock (1987). "The Texas and Louisiana Anti-Indemnity Statutes as Applied to Oil and Gas Industry Offshore Contracts". *Houston Law Review*, 24(4), pp. 665-716. at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/hulr24&div=43&id=&page> (Accessed 18 November 2022).

- Texas Civil Practice and Remedies Code, Section 127.003-Agreement Void and Unenforceable.
- Westbrook, Jay Lawrence (2015). "Commercial Law and the Public Interest". *Penn State Journal of Law and International Affairs*, 4(1), pp. 445-458. at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/pensalfaw4&div=23&id=&page> (Accessed 1 December 2022).
- Whiley V. Offshore Painting Contractors Inc., 711 F.2d 602, Court of Appeals, 5th Circuit, 1983.
- Wielinski, Pat; Kyle Gooch; Conor Bateman (2003). "Express Indemnity Clauses in Texas and throughout the United States: Held Harmless, or Held Up?". *Construction Law Journal*, 1(2), pp. 5-42. at: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/constlj1&div=15&id=&page> (Accessed 23 December 2022).
- Wyoming Statutes, Section 30.1.131- Provisions for Indemnity in Certain Contracts; Invalidity.
- Zulhafiz, Wan M.; Nasarudin Bin Abdul Rahman (2020). "Unfair Risk Allocation in Oil and Gas Upstream Service Contracts in Malaysia: The Necessity for Oilfield Anti-Indemnity Act". *International Journal of Business and Society*, 21(1), pp. 177-191. at: <http://www.ijbs.unimas.my/images/repository/pdf/Vol21-S1-paper13.pdf> (Accessed 17 December 2022).